

T.a.v. de voorzitter

Datum
28 maart 2024

Ons kenmerk
2024-008902

Contactpersoon

Onderwerp
Persoonsgegevens bij verkiezingen Europees Parlement

Geachte heer, mevrouw,

In juni 2024 vinden er verkiezingen voor het Europees Parlement plaats. In dat kader benadert de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) voorzitters van politieke partijen die campagne (gaan) voeren.

In de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) zijn regels opgenomen betreffende de omgang met persoonsgegevens. Daarnaast zijn in Verordening 1141/2014¹, die specifiek ziet op verkiezingen voor het Europees Parlement, regels opgenomen aangaande de omgang met persoonsgegevens. Deze regels zijn onder andere te vinden in de artikelen 10a, 11, 27 en 33. Voor Nederland is de AP de in artikel 10a lid 2 van deze verordening² genoemde nationale toezichhoudende autoriteit.

De AP informeert u middels deze brief in een bijlage over enkele van de regels uit de AVG. We willen u verzoeken de bijlagen bij deze brief te verzenden aan alle personen die op uw kieslijst staan. Zij kunnen namelijk zelfstandig persoonsgegevens verwerken in het kader van hun persoonlijke campagneactiviteiten.

Daarnaast adviseert de AP u de bijlage bij deze brief te verstrekken aan uw campagneleider, campagneteam en indien dat van toepassing is ook aan de organisatie(s) die voor u persoonsgegevens verwerken in de campagne. Ook heeft de AP in 2021 een handleiding opgesteld die te vinden is op de website van de AP. De AP adviseert u ook die handleiding aan uw campagneleider en campagneteam te verstrekken.³

¹ Verordening (EU) 1141/2014, hoewel deze verordening soms nog verwijst naar Richtlijn 95/46/EC is deze richtlijn inmiddels opgevolgd door de AVG.

² Verordening (EU) 1141/2014, hoewel deze verordening soms nog verwijst naar Richtlijn 95/46/EC is deze richtlijn inmiddels opgevolgd door de AVG.

³ https://www.autoriteitpersoonsgegevens.nl/uploads/imported/handleiding_privacy_verkiezingscampagnes.pdf

Indien u een FG bij de AP heeft aangemeld zal deze een afschrift van deze brief ontvangen.

De AP zelf geeft alleen algemene informatie over de privacyregels en doet dat bij deze. Als onafhankelijke toezichthouder kan de AP u géén advies geven over uw concrete activiteiten.

De AP maakt deze brief bekend via www.autoriteitpersoonsgegevens.nl.

Hoogachtend,

Autoriteit Persoonsgegevens,
Namens deze,

Informatie van de Autoriteit Persoonsgegevens (AP)

Bestaande regels over gegevens aangaande politieke opvattingen

Gegevens aangaande politieke opvattingen van personen zijn éxtra beschermd in de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). Het verwerken van deze 'bijzondere persoonsgegevens' is verboden (art. 9 AVG). Op dit verbod tot het verwerken bestaat een beperkt aantal uitzonderingen (art. 9 lid 2 AVG):

- u mag persoonsgegevens verwerken die noodzakelijk zijn voor de registratie van de leden van uw partij;
- u mag gegevens over politieke opvattingen van mensen verwerken die hiervoor, voordat u met de verwerking aanvangt, u op een geldige wijze 'uitdrukkelijke toestemming' hebben gegeven. U moet kunnen aantonen dat aan de eisen voor uitdrukkelijke toestemming is voldaan;⁴
- u mag gegevens over politieke opvattingen van mensen verwerken die deze gegevens 'kennelijk openbaar' hebben gemaakt, waarbij moet worden opgemerkt dat de intentie tot openbaarmaking van de politieke opvatting uitdrukkelijk moet blijken uit een actieve gedraging van de betrokkene.

Advies:

- Houd er in uw campagne rekening mee dat gegevens over politieke opvattingen extra gevoelig zijn en daarom extra bescherming genieten in de vorm van een verbod in de AVG. Zeker indien degene over wie het gaat geen lid is van uw politieke partij. Ga ook zeer zorgvuldig om met de persoonsgegevens die u hebt van uw leden.

De toenemende hoeveelheid persoonsgegevens die in de maatschappij beschikbaar is, kan worden ingezet om personen te voorzien van profielen, in te delen in groepen en hen zeer gericht van bepaalde (politieke) boodschappen te voorzien. Daarbij is de inzet van algoritmes de laatste jaren steeds vaker aan de orde. De AP wijst u op een risico dat hierin schuilt. Hoe meer persoonskenmerken worden gecombineerd, des te eerder is daaruit een politieke opvatting af te leiden.⁵ Indien u gebruikmaakt van de geschetste mogelijkheden is de kans dat u bijzondere persoonsgegevens verwerkt al snel aanwezig. Zoals gezegd is het in principe verboden om bijzondere persoonsgegevens te verwerken en loopt u het risico dat u de AVG overtreedt.

Let op:

- Uit het genoemde verbod vloeit voort dat het moeilijk denkbaar is dat bestanden die persoonsgegevens bevatten over bepaalde (vermeende) politieke opvattingen van personen en die door derden aan u worden aangeboden, rechtmatig zijn opgesteld.
- U kunt medeverantwoordelijk (en aansprakelijk) zijn voor gegevensverwerkingen waarbij u met derde partijen 'doel en middelen' hebt bepaald.⁶

⁴ https://www.autoriteitpersoonsgegevens.nl/uploads/imported/wp259_rev_0.1_nl.pdf onder andere paragraaf 4

⁵ Zie HvJEU C-184/20 - Vyriausioji tarnybinės etikos komisija

⁶ Samenvattend betekent het bepalen van doel en middelen: wie, waarom, met wat voor doel, met welk budget en hoe u mensen benadert. Meer informatie over 'gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijkheid' vindt u in art. 26 AVG en de uitspraken van het Hof van Justitie van de EU 'Wirtschaftsakademie C-210/16 en C 40/17

Advies:

- Wees kritisch ten aanzien van organisaties die diensten aanbieden waarbij gericht op voorkeuren/doelgroepen of persoonlijke kenmerken kan worden geadverteerd. Ga alleen in zee met organisaties die voldoen aan de AVG. U kunt hen daarop bevragen en bijvoorbeeld de volgende zaken opvragen en controleren: privacybeleid en de wijze waarop zij omgaan met rechten van betrokkenen, de wijze waarop zij betrokkenen actief hebben geïnformeerd, informatie over de databronnen die zij gebruiken (uit het verwerkingenregister) en eventuele Data protection impact assessment (DPIA).⁷
- Neem kennis van de risico's die bestaan rondom de inzet van algoritmes voordat u algoritmes inzet.⁸
- Wees transparant over de tijdens uw campagne uitgevoerde verwerkingen van persoonsgegevens.

Meer informatie over gebruik social media en microtargeting

De European Data Protection Board (EDPB) heeft richtlijnen opgesteld over het gericht benaderen van gebruikers van social media.⁹ De richtlijnen beogen organisaties te informeren over de uitleg van aspecten van de AVG. De AP raadt aan om goed kennis te nemen van deze richtlijnen.

Advies:

- De EDPB richtlijnen bevatten veel voorbeelden en overwegingen die voor u van relevant kunnen zijn. Deze richtlijnen kunnen dan ook helpen bij uw besluitvormingsproces. Leg ten aanzien van dat besluitvormingsproces vast welke keuzes u hebt gemaakt. Hiermee kunt u voldoen aan de wettelijke plicht om verantwoording af te leggen over gemaakte keuzes en beleid op gebied van gegevensbescherming.
- Wilt u gericht campagne voeren en daarvoor een derde partij inschakelen: doe dan eerst een DPIA.¹⁰

Komende wetgeving rondom politieke advertenties

De AP maakt van deze gelegenheid gebruik om u te wijzen op enkele belangrijke Europese ontwikkelingen. Nu eerlijke en transparante verkiezingen een essentieel onderdeel zijn van de Europese Unie, en als zodanig een integraal onderdeel zijn van de Europese identiteit, heeft de Europese Commissie voorgesteld om de inzet van targeting- en amplificatietechnieken die gepaard gaan met de verwerking van persoonsgegevens als bedoeld in het kader van politieke reclame te verbieden.¹¹ Het voorstel bevat naast regels over verwerkingen van persoonsgegevens ook regels rondom de inzet van politieke reclamediensten.

Komende wetgeving rondom AI

Nu de inzet van (generatieve) AI niet langer een belofte is maar werkelijkheid is geworden, worden ook steeds meer risico's en nadelen van deze technologie duidelijk. Zo is de EU dicht bij het vaststellen van een verordening rondom AI (AI Act), die ook bepaalde AI-systemen die gebruikt kunnen worden in verband met verkiezingen zal reguleren.¹² Ook zal de verordening regels geven over te bieden transparantie bij gebruik van bijvoorbeeld chatbots en generatieve AI.

⁷ <https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl/zelf-doen/data-protection-impact-assessment-dpia>

⁸ <https://www.autoriteitpersoonsgegevens.nl/documenten/rapportage-algoritmerisicos-nederland>

⁹ Guidelines 08/2020 on the targeting of social media users

¹⁰ <https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl/zelf-doen/data-protection-impact-assessment-dpia>

¹¹ Artikel 12 lid 1 van voorstel van de EC COM/2021/731 final d.d. 25 november 2021.

¹² Zie ten aanzien van de gesprekken over dit voorstel onder andere de amendementen van het Europees Parlement aangenomen op 14 juni 2023 op het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van geharmoniseerde regels

Advies:

- Hoewel de definitieve tekst van de regelgeving nog niet vaststaat adviseert de AP u, anticiperend op deze regelgeving, kennis te nemen van deze regelgeving en uw campagne nu al zo veel mogelijk en in de geest van de nieuwe verordening in te richten op een wijze in overeenstemming met deze regelgeving.
- Neem kennis van de risico's die bestaan rondom de inzet van (generatieve) AI voordat u deze techniek inzet.¹³

Beveiliging van persoonsgegevens

In artikel 32 van de AVG is bepaald dat u passende technische en organisatorische maatregelen dient te treffen om persoonsgegevens te beveiligen tegen verlies of onrechtmatige verwerking. Deze maatregelen dienen, rekening houdend met de stand van de techniek en de kosten van de tenuitvoerlegging, een passend beveiligingsniveau te garanderen gelet op de risico's die de verwerking en de aard van te beschermen gegevens met zich meebrengen. Deze beveiliging dient ook afdoende te zijn tegen onrechtmatig gebruik van persoonsgegevens door medewerkers, partijleden, campagneleden of kandidaten van uw partij.

De AP vraagt u in het bijzonder hiervoor aandacht nu er zich in de afgelopen jaren enkele incidenten hebben voorgedaan rondom het openbaar raken van politieke voorkeuren van personen die lid zijn, beweerd werden lid te zijn of lid waren van een politieke partij.

Online tracking

De AP is van oordeel dat er in het kader van verkiezingscampagnes geen, direct of indirect, gebruik kan worden gemaakt van trackingsoftware zoals tracking cookies en tracking pixels.¹⁴

Europese verkiezingen

De AP wijst u ook op het volgende. In Verordening 1141/2014¹⁵ zijn regels opgesteld aangaande de omgang met persoonsgegevens, onder andere in de artikelen 10a, 11, 27 en 33. Voor Nederland is de AP de in artikel 10a lid 2 van deze verordening genoemde nationale toezichthoudende autoriteit. De AP adviseert u ook kennis te nemen van de regels in deze verordening.

Juridische hulp en uw eventuele FG

Daar waar u nadere vragen heeft aangaande het verwerken van persoonsgegevens adviseert de AP u om uw functionaris gegevensbescherming (FG) te vragen u te adviseren vóórdat u besluit tot het inzetten van een bepaald middel of het inhuren van een bepaalde organisatie. Indien u nog geen FG heeft aangewezen adviseert de AP u dat alsnog te doen. Uiteraard kunt u ook bij anderen (juridisch) advies inwinnen.

betreffende artificiële intelligentie (wet op de artificiële intelligentie) en tot wijziging van bepaalde wetgevingshandelingen van de Unie (COM(2021)0206 – C9-0146/2021 – 2021/0106(COD))

¹³ <https://www.autoriteitpersoonsgegevens.nl/documenten/rapportage-algoritmerisicos-nederland>

¹⁴ <https://www.autoriteitpersoonsgegevens.nl/themas/internet-slimme-apparaten/cookies>

¹⁵ Verordening (EU) 1141/2014, hoewel deze verordening soms nog verwijst naar Richtlijn 95/46/EC is deze richtlijn inmiddels opgevolgd door de AVG.